

Manifesztum a magas színvonalú történelem, honismereti és társadalomismereti oktatásról

I 5 alapelv, amely segít felismerni a történelem kimagasló szerepét a fiatalok fejlődésében

A múlttal való visszaélés megakadályozása

Komplexitás – Többoldalú megközelítés – Kritikai gondolkodás

1. alapelv

A magas színvonalú történelem-, honismereti és társadalomismereti oktatás nem kíván egyetlen kizárólagos igazságot közölni a múlttal kapcsolatban. Ezzel szemben kísérletet tesz arra, hogy szilárd tényekre és megfelelő bizonyítékokra alapozva, valamint objektivitásra törekedve a lehető legjobban megközelítse a történelmi igazságot. Segít megérteni, hogy a történelmi narratívák többszintűek és többféleképpen értelmezhetők, mindemellett a létező narratívák megkérdőjelezésére és a kritikai gondolkodásra késztet.

2. alapelv

A magas színvonalú történelem-, honismereti és társadalomismereti oktatás eloszlatja a történelmi mítoszokat és sztereotípiákat azzal, hogy tágabb összefüggésekbe helyezi a hagyományos felfogást, ahol a történelem mint a „büszkeség és fájdalom tükre” jelenik meg; a pedagógusokat és a diákokat így arra ösztönzi, hogy megkérdőjelezzék saját gondolkodásmódjukat és kulturális beidegződéseiket. A hagyományos elképzelés központjában a nemzet szenvedése, illetve a nemzeti büszkeség áll, és hajlamos megfélekedezni a másoknak okozott károkról és a nemzeti narratívához nem kapcsolódó területek történelméről.

3. alapelv

A magas színvonalú történelem-, honismereti és társadalomismereti oktatás tudatosítja, hogy az egyes emberek különbözően élik meg a múltat a társadalmi, generációs háttértől és nemi identitástól, valamint a különböző etnikai, nyelvi és vallási közösségekhez való kötődéstől és az adott társadalomban élő különböző világszemléletektől függően. Segít elfogadni azt, hogy az embereket és az eseményeket az általuk képviselt értékek és koruk kontextusában kell megítélni.

4. alapelv

A magas színvonalú történelem-, honismereti és társadalomismereti oktatás felelős módon foglalkozik érzékeny és ellentmondásos történelmi témákkal, hogy így is csökkentse a múltról alkotott egyoldalú, előítéletes és átpolitizált képek hatását, és ezáltal hangsúlyozza a múlt összetett és többdimenziós jellegét. Teszi mindezt úgy, hogy elkerüli az érzelmi alapú, szubjektív és ellenséges nyelvhasználatot, és igyekszik elősegíteni a semleges fogalmak használatát anélkül, hogy a problémás történelmi narratívák tisztára mosásával a múltat rózsaszín szemüvegen át láttassa.

5. alapelv

A magas színvonalú történelem-, honismereti és társadalomismereti oktatás elősegíti a megbékélést a megosztott társadalmakban azzal, hogy fejleszti az empatikus készségeket és azt a képességet, hogy az ember a múlt egyes értelmezéseivel való egyet nem értését gyűlölet és erőszak nélkül juttassa kifejezésre.

A múlt tanulmányozása iránt tanúsított befogadó hozzáállás támogatása

Sokféleség – Párbeszéd – Egyenlőség

6. alapelv

A magas színvonalú történelem-, honismereti és társadalomismereti oktatás tudatában van annak, hogy jelentősége szoros összefüggésben áll a jelen tapasztalataival és kihívásaival, ezért egyrészt segíteni kíván a diákoknak abban, hogy megértsék a világot, amelyben élnek, másrészt megpróbál iránymutatást adni számukra a jövőre nézve. Ez elsősorban arra a meggyőződésre vonatkozik, hogy a múlt tanulmányozásának jelentős szerepe van a politikai és állampolgári tudatosság kialakításában, hiszen kapcsolatot teremt a történelem és az állampolgári ismeretek mint két kölcsönösen releváns tantárgy között.

7. alapelv

A magas színvonalú történelem-, honismereti és társadalomismereti oktatás globális megközelítést alkalmaz, és magában foglalja a múlt tanulmányozásának számos – politikai, társadalmi, gazdasági, kulturális és környezetvédelmi – vetületét. A kiemelkedő történelmi események mellett a hosszú távú fejleményeket is tanulmányozza, és olyan fontos témákkal is foglalkozik, mint például a mindennapi élet, a természet, a társadalmi nem (gender), az emberi jogok és a migráció.

8. alapelv

A magas színvonalú történelem-, honismereti és társadalomismereti oktatás figyelme számos emberi értékre, meggyőződésre, attitűdre és beállítottságra kiterjed, mint például a demokrácia, a tolerancia, az emberi jogok tiszteletben tartása, egymás kölcsönös megértése, a társadalmi kohézió, a szolidaritás, a szabadság, a bátorság, az esélyegyenlőség és a felelősségvállalás, valamint a szeretet és a barátság. Ugyanakkor olyan negatív jelenségekkel is foglalkozik, mint a sztereotípiák kialakulása, az előítélet, az elfogultság, az idegengyűlölet, a rasszizmus, az erőszak és a gyűlölet, mert ezek is az emberi viselkedés részei, és éppen ezért reagálni kell rájuk.

9. alapelv

A magas színvonalú történelem-, honismereti és társadalomismereti oktatás kiáll a kulturális, vallásos és nyelvi sokszínűség mellett, mert ez a társadalmi kohézió és a befogadó magatartás kialakítása mellett hozzájárul a kultúrák és vallások közötti párbeszédhez.

10. alapelv

A magas színvonalú történelem-, honismereti és társadalomismereti oktatás „a velünk élő történelmet” mint a múlt lélekteljes megértését elősegítő módszert használja fel, és a nemzeti örökségben olyan eszközt lát, amely a tárgyi és szellemi örökségen keresztül egyedi rálátást ad erre múltra.

Az oktatási innováció elősegítése

Aktív órai részvétel – kompetenciák – tanulói autonómia

11. alapelv

A magas színvonalú történelem-, honismereti és társadalomismereti oktatás kompetenciaalapú, és az alábbi alkotóelemeket is magába foglalja: kognitív (tudás), funkcionális (a tudás alkalmazása), személyes (viselkedés) és etikai (a viselkedést meghatározó alapelvek). Ez azt jelenti, hogy a kontextusnak megfelelő tudás elsajátítása, a készségek és attitűdök, a meggyőződések, a beállítottságok és az értékek ugyanolyan szerepet kapnak.

12. alapelv

A magas színvonalú történelem-, honismereti és társadalomismereti oktatás hozzájárul a kulcskompetenciák fejlesztéséhez¹, mint amilyenek például a szociális és állampolgári kompetenciák, a kulturális tudatosság és kifejezőkészség, a tanulás tanulása, a digitális kompetencia, valamint a kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia. Emellett olyan transzverzális kompetenciákat ad, mint például a kritikai gondolkodás, a kreativitás, a problémamegoldás és a döntéshozás.

13. alapelv

A magas színvonalú történelem-, honismereti és társadalomismereti oktatás fejleszti az alapvető gondolkodási készségeket és fogalmakat: a kronológiai értelmezést, a történelmi jelentőséget, az elsődleges forrásokon alapuló bizonyítékokat, az értelmezést; az okok és következmények, a változás és folyamatosság, a hasonlóságok és különbségek felismerését; az empátiát, a tények és vélemények megkülönböztetését, valamint az elfogultságot és az objektivitást. Olyan alapvető fogalmakkal is foglalkozik, mint a rabszolgaság, az alkotmány, a szocializmus vagy a gazdasági válság.

14. alapelv

A magas színvonalú történelem-, honismereti és társadalomismereti oktatás fejleszti az egyes problémák és események megértésének és elemzésének képességét: a diákok azon képességét, hogy a források logikus és koherens módon történő összegyűjtése, rendszerezése, megvizsgálása és értékelése után új következtetéseket és fogalmakat alkossanak. Emellett a fogalmak és érvek tömör megfogalmazásával elősegíti a letisztult közlésmód kialakítását.

15. alapelv

A magas színvonalú történelem-, honismereti és társadalomismereti oktatás olyan pedagógiai és értékelési stratégiákat alkalmaz, amelyek által előtérbe kerül a független tanulás, a motiváció és az oktatási folyamatban való aktív részvétel, és amelyek segítenek kialakítani a felelősségtudatot, az aktív részvétel iránti igényt, a szerepvállalásra való hajlandóságot, illetve ösztönzik a kommunikációt és az együttműködést. Hangsúlyt helyez a kíváncsiságra, a tanulói autonómia, a nyitottságra, a nemzetközi gondolkodásra, az érdeklődésre, valamint a független gondolkodásra és a manipulációnak való ellenállás képességeinek fejlesztésére.

¹ A 2006-os európai referenciakeret alapján: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/ll-learning/keycomp_en.pdf